

Юринець Ю. Л.,
професор кафедри
конституційного і адміністративного права, д.ю.н., доцент
Варакута Л.В.,
студентка
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний Авіаційний університет

ОСОБИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Добробут та благополуччя людей, а тим паче дітей і їх прав перебувають під пильною увагою міжнародного співтовариства. Для цього світове співтовариство об'єдналося у організації, наприклад, Лігу Нації, Організацію Об'єднаних Націй, де приймалися конвенції та декларації, що покликані захищати права кожної людини та дитини. Адже кожна людини – це член суспільства, вона має право соціального забезпечення, здійснення соціальних, економічних та інших видів прав, що є інструментом розвитку особистості. Україна, ратифікувавши Конвенцію ООН про права дитини 27 лютого 1991 року взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення прав людини, а дотримання цих прав є одним із пріоритетних напрямів роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, що є актуальним у сучасному світі.

Інститут омбудсмана був створений після проголошення України незалежною державою. Такі відомі науковці як: В. Бойцова, Ю. Тодика, М. Орзіх проаналізували наявний досвід у цій сфері і з урахуванням особливостей національного права України та менталітету українського народу розробили модель українського омбудсмана. Положення про посаду останнього дістало закріплення у ст. 101 Конституції України, що проголошує, що парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [1]. Це було конкретизовано в Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року.

Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» чітко окреслює мету його діяльності, а саме у статті 3 зазначається, що метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений, є: захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина суб'єктами, зазначеними у статті 2 цього Закону; запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародними стандартами у цій галузі; поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина; запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод та сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу [2].

Підставою для звернення громадян до Уповноваженого є незаконні дії (бездіяльність) та рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, у результаті яких порушено права та свободи людини, створено перешкоди для здійснення людиною своїх прав та свобод, незаконно покладено на людину обов'язок або її незаконно притягнуто до відповідальності [4]. Омбудсман розглядає зміст звернення щодо порушення прав людини, вчинені посадовими і службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності. Порушення ж прав і свобод людини та громадянина, вчинені іншою фізичною особою, повинні розглядатись і вирішуватись тільки в судовому порядку, тобто такі порушення не входять до компетенції Уповноваженого [3, с. 48]. Особі може бути відмовлено Уповноваженим в розгляді звернення, коли це ж саме звернення розглядається судами. Уповноважений припиняє провадження по справі і тоді, коли зацікавлена особа подала позов, заяву та скаргу до суду [2].

Проводячи по заявах, скаргах громадян перевірки, розслідування та інші заходи щодо встановлення наявності порушення прав людини, Уповноважений в результаті цього виносить рішення (акти реагування): а) подання до Конституційного Суду України для офіційного тлумачення Конституції та законів України та з метою з'ясування відповідності Конституції України законів

та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; б) подання до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та їх посадових і службових осіб для вжиття відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав та свобод людини [2]. Усі вони направлені на захист прав і свобод людини та є обов'язкові для виконання всіма органами, до яких направлено подання.

Таким чином, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина суб'єктами; запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод. Дані напрямки стають надзвичайно актуальними, бо Україна перебуває у складному становищі пов'язаних з військовими діями на сході нашої держави, важким економічним, соціальним становищем.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-вр>
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997р., № 776/97-РВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80/ed19971223>
3. Бойцова В.В. Служба защиты прав человека и гражданина: Мировой опыт // В.В. Бойцова. – М.: БЕК, 1996. – 408 с.
4. Юринець Ю.Л. Конституційне право України Навчальний посібник // Ю.Л. Юринець. – Ужгород : ФОП Бреза, 2014. – 368 с.